

מאמר

ויאמר גו' מחר חודש – ה'תשל"ד

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא-לאור לש"פ תולדות, ה' כסלו, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ת הרב מרדכי דוב ב"ר צבי הירש ז"ל
שליח הראשון לערי השדה בארצות הברית

נפטר ג' כסלו, ה'תש"פ

אָלטיין

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות

הפיסקא בע"ח (שהועתק בהתשובה): ב"פ תתאין דנייה דעתיק הם עצמן מתלבשים בב"פ תתאין דח"ג דא"א שהם ב' כתפין — **שכן הוא בכל הדפוסים.**

ולדעתי יכול להדפיס התשובה כמו שהיא —

אלא שבהעתקת לי הע"ח הרי או שבמקום החלק שאינו מובן — **ואינו נוגע כלל להתשובה**, כנ"ל — יכתוב "כו",

ובאם רוצה בדוקא להעתיק ג"ז,

יעיר שכנראה ט"ס (דהמעתיק) ישנה כי גרסת כל הספרים היא ...

כנראה **נשמטה** בהצילום ששלח לי תיבת "עילאין" (עי ג' שורה ה').

לגוף קושיא הנ"ל: 1) ז"ל בסי מעיל קודש (להרב אהרן פירירא) הגהות על הע"ח — לב, ג: "שם פ"ו ע"ד ד"ה אמנם ב"פ תתאין ד[נ]ייה דעתיק הם עצמן מתלבשים וכו': נ"ב ואיה דברי מוהר"ח זיע"א שער א"א פ"א ושער ז"א פ"א שנו"ה דעתיק נעשו בחינת ב' דדים כמין דדי בהמה אשר הם סמוכים אצל הרגלים והם יורדים בריאה יע"ש וכאן כתב שהם דעת דז"א וצ"ע עצום. אלא ודאי מוכרחים אנחנו לבא לדברי הרש"ש זיע"א בדף צ"ו ע"ב וז"ל ומקום ז"יין בערכם הוא כמו בי"ע בערך ז"יין וכו' יע"ש. וכן התו"ח בכמה מקומות ובפרט בד"ה ע"א וז"ל עוד צריך לדעת כי ו"ק דנה"י נקרי בי"ע תחתו בערך ג"ר וכו'. והוא פשוט כי ז"א הנז"ל הוא בריאה בערך עתיק וע"ז הבי"פ תתאין נעשים לו דעת והוא הנז"ל בפ"א דשער י"ג ושער י"ז שב"פ תתאין דנו"ה יורדים בבריאה כמין דדי בהמה וכו' ופשוט ליודעי ח"י.

2) המדובר בשי הנסירה פ"ו — מבואר במקומות המקבילים בעוד כהאר"ז"ל (בשי ההקדמות, בסי מבוא שערים, שי מאמרי רשב"י לאד"ז, ועוד) —

וצ"ע ליישב גם שם ע"פ משי"כ בתשובה זו. ואכ"מ.

בברכה

מ. שניאורסאהן

בס' מעיל קודש (להרב אהרן פירירא): ירושלים, תרמ"ח.
שם פ"ו ע"ד: שער הנסירה פ"ו (דפוס שאלוניקי, תר"ה — ק, ד).
לדברי הרש"ש זיע"א בדף צ"ו ע"ב: נהר שלום — הקדמת רחובות הנהר.
התו"ח: = התורת חכם (שאלוניקי, תר"ח).
דשער י"ג ושער י"ז: שער א"א ושער ז"א (כדלעיל).
בש' ההקדמות: ראה "דרוש כי נה"י דע"י מתלבשי" תוך חג"ת דא"א" (בהוצאת ירושלים, תשמ"ח — ע' רלד).

בס' מבוא שערים: ראה ש"ג ח"ב פ"ב.
ש' מאמרי רשב"י לאד"ז [=לאדרא זוטא]: ראה (בהוצאה הנ"ל) ע' רנא ואילך; ע' רנה; ע' רסה ואילך.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תולדות, ה' כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה ויאמר ג' מחר חודש, שנאמר בהתוועדות ש"פ תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו, ה'תשל"ד — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו ג'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ג' בחדש הגאולה, הוא חודש כסלו, ה'תשפ"א (ה'י' תהא שנת פלאות אראנו),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

בי"ה, ז' תמוז תשמ"ב
ברוקלין

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ כו'
מו"ה מרדכי יצחק שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ד' פ' בהעלותך, ובמענה עליו –
הגירסא דהע"ח שלפנינו שמעתיקה "הכלל העולה מדברינו כי ב"פ עלאין
דנ"ה דעתיק מתלבשין בב"פ עלאין דח"ג דא"א שהם ב"פ ידים ומכל אלו
נמשכת הארה לבד לחו"ב דז"א וכו" – כן הוא בכל דפוסי הע"ח שראיתי (ה'
דפוסים), ובכל כתי"י הע"ח שראיתי – ארבעה.

ואין זה נוגע להשקו"ט דהתשובה שמדפיסה – שהיא במש"כ בהמשך

מצילום האגרת.

מו"ה מרדכי יצחק: צוקער.

הגירסא דהע"ח שלפנינו כו': הבא להלן נסוב על מה שבשו"ת יד מרדכי (לזקנו של הנמען
– מוה"ר מרדכי ראטטענבערג הי"ד, רב ואב"ד דק"ק מחזיקי הדת אנטווערפען. נדפס ע"י
נכדי המחבר – לייקווארד, תשמ"ג) סנ"ב, כותב לבאר מה דאיתא בע"ח שער הנסירה פ"ו:
"הכלל העולה מדברינו כי ב"פ [=ב' פרקים] עלאין דנ"ה [=דנצח הוד] דעתיק מתלבשין בב"פ
עלאין דח"ג [=דחסד גבורה] דא"א שהם ב"פ ידים ומכל אלו נמשכת הארה לבד לחו"ב דז"א,
אמנם ב"פ תתאין דנ"ה דעתיק הם עצמן מתלבשים בב"פ תתאין דח"ג דא"א שהם ב' כתפין
ואלו הם עצמן יורדין ונמשכין ונעשים דעת דז"א ממש כו"; ושואל ע"ז ד"לפי פשטות לשונו
הוא מוקשה מאוד מה שכתב דב"פ תתאין [דנ"ה] דעתיק מתלבשין בב"פ תתאין דח"ג דא"א,
שהרי הב"פ תתאין דנ"ה דעתיק אינם מלובשין כלל, ונשאר למטה כבריאה תחת האצילות
כדי להאיר שם לעולם הבריאה, כמבואר בשער א"א פ"א עיי"ש"; וכותב ע"ז ד"נראה לי
כביאור הדבר דהא דקאמר דהב"פ תתאין דנ"ה דעתיק מתלבשין, לא על הפרקים האחרונים
קאי, דאלו הפרקים באמת אינם מתלבשין בא"א, אלא על השני שלישים התחתונים של שני
פרקים [עלאין]* דנ"ה דעתיק קאי כו" (– עיי"ש בהמשך דבריו ביאור הענין לפי דעתו). –
והנה, כאשר העתיק בתחלת דבריו שם את לשון הע"ח – נעתק תחלתו בנוסח זה: "כלל
העולה מדברינו כי ב"פ עלאין דנ"ה דעתיק מתלבשין בב"פ תתאין דנ"ה דעתיק הם עצמם
מתלבשין בב"פ תתאין דח"ג דא"א שהם ב"פ ידים כו"; וכנראה נתקשה להנמען הבנת הדברים,
כמו גם איך להתאים לשון זה עם "הגירסא דהע"ח שלפנינו", אשר שם – במקום תיבות אלו
(שנשתרבו כנראה מהמשך דבריו של הע"ח) בא תיבת "עלאין". וע"ז באה האגרת שלפנינו.
– בפועל, יצויין, העתיקו המו"ל תיבות הנ"ל בחצאי עיגול, ובחצאי ריבוע הוסיפו תיבת
"עלאין", ובשוה"ג העירו (בהתאם לדברי רבינו להלן) ש"כפי הנראה יש כאן טעות המעתיק,
והגהנו לפי מה שנדפס בכמה דפוסי הע"ח חיים, וכן נראה גם מהמשך התשובה".

(* כן הוא – מוקף בחצאי ריבוע – בשו"ת יד מרדכי שם. ואולי לתיבה זו הכוונה במה
שרבינו כותב להלן ש"כנראה נשמטה בהצילום ששלח לי תיבת "עילאין" (ע' ג' שורה ה').

תוכן המאמר

וְשִׁשָּׁתָּהּ – כמו סגול, ב' נקודות זו אצל זו ואחת תחתיהן, שהו"ע
והייתם לי סגולה מכל העמים, שע"י בירור העמים, שכללותם ב' הנקודות
דעשו וישמעאל (חו"ג), ע"י נקודת הביטול דאתם המעט מכל העמים
(הנקודה שתחת ב' הנקודות), נעשה מסגול – סגולתא, למעלה מב'
הנקודות.

וזהו גם כללות הענין דמחר חודש – שע"י ההעלם לגמרי נעשה מולד
הלבנה ועד שקיימא סיהרא באשלמותא.

הקשר עם התחלת הפרשה: ואלה תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים
בפרשה – שיעקב מברר את עשו, ובאופן ד"וואלה", מוסיף על הראשונים
– שמברר גם את ישמעאל, כי יעקב הוא קו האמצעי, שמחבר ומברר ב'
הקוין דחו"ג.

בס"ד. ש"פ תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו, ה'תשל"ד

(הנחה בלתי מוגה)

ויאמר לו יהונתן מחר חדש ונפקדת כי יפקד מושבך, ושלשת תרד מאד וגו', ואני שלשת החצים וגו'.¹ וצריך להבין מהו הדיוק במספר שלש דוקא. וכן בפסוקים שלפני ההפטורה, ויאמר יהונתן גו' כי אחקור את אבי כעת מחר השלישית,² שגם כאן מדייק מחר השלישית דוקא. ומה שפירש רש"י שמא לא יתמה (אבי) מחר אבל יתמה ביום השלישי, אין זה מספיק עדיין, שהרי מהמשך הכתובים רואים שלפועל ה' מספיק גם ב' ימים (שביום הא' ה' עדיין קס"ד כו', אבל ביום השני שאל (שאול) מיד מדוע לא בא בן ישי גו').³ גם צריך להבין בפנימיות הענינים, מהו הטעם שדוקא ג"פ הוי חזקה,⁴ שהרי הסיבה לכך שע"פ הטבע ג"פ הוי חזקה, היא, לפי שכן הוא בפנימיות הענינים.

(ב) **ויובן** ע"פ המבואר בדרושי מחר חדש, ובפרט באוה"ת על פסוק זה,⁵ שפ"י ושלשת שתעשה שלישי' כמו סגו"ל. וביאור הדברים, דהנה כתיב⁶ והייתם לי סגולה מכל העמים אשר ע"פ האדמה, פ"י, מכל העמים אשר ע"פ האדמה, תעשו לי מהם סגולה, כי מבירורים שעושים ישראל מכל העמים, עושין מהם כמו סגו"ל.

ויש לבאר במאמר המוסגר, שסגולה הוא כמו סגול, דכיון שאותיותיהם שוים, הרי זה מורה שענינם אחד הוא. וכידוע⁷ ששמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא בהתאם לשרשו ומקורו של הדבר הנקרא בשם זה. ובענין זה היתה גודל חכמתו של אדה"ר שקרא שמות לכל הנבראים, עי"ז שראה כל דבר כפי שהוא בשרשו במרכבה העליונה כו'.⁸ וכן הוא גם מלמטה למעלה, שמשמו אשר יקראו לו בלה"ק, יכולים לידע שרשו במרכבה העליונה. ומזה מובן, שכשישנם שני שמות שאותיותיהם (או עכ"פ רובם, שרשי התיבות) שוים, הנה אף שבגילוי אינם דומים זל"ז, הרי הם שייכים

(1) שמואל-א כ, יח-כ.

(2) שם, יב.

(3) שם, כז.

(4) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.

(5) בראשית יב, ב.

(6) יתרו יט, ה.

(7) ראה אור תורה להרב המגיד סימן יד.

(8) ראה של"ה יד, א. לקו"ש חט"ו ע' 13

ואילך. וש"נ.

וזהו ואלה תולדות גו'⁴⁶, ואלה דייקא, בו' המוסיף, שהוא"ו סוד הדעת, שמוסיף ומרחיב גבול הקדושה ע"י בירור והעלאת המדות חו"ג, שזהו מ"ש⁴⁷ וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, היינו שע"י בחי' הדעת, שיתקע מחשבתו בחוזק⁴⁸, ה"ה פועל בשמים ממעל, המורה על ריבוי ההתפשטות, שהוא בחי' ישמעאל, ועל הארץ מתחת, שהוא בחי' עשו (חרכא). וזהו גם ענינו של יעקב, שהרי מדתו של יעקב היא מדת האמת⁴⁹, דא אות ו'⁵⁰, שצורתו הוא"ו מורה על ענין ההמשכה מלמעלמ"ט⁵¹, והו"ע קו האמצעי שמבריח מן הקצה אל הקצה⁵², ולכן מחבר ב' הקוין דחו"ג. ועוד זאת, שע"י יעקב שהוא מדת האמת, נעשה הבירור דעשו שהוא היפך האמת, כמארו"ל⁵³ שעשו הוא ע"ש הא שוא שבראתי בעולמי, וכמו האומר על עמוד של אבן שהוא של זהב הרי זו שבועת שוא⁵⁴, וכמו"כ מה שמחשיב העולם ליש ודבר נפרד זהו שוא⁵⁵, וביתר שאת, שהרי האבן עם הזהב יש להם איזה שייכות עכ"פ, שהרי שניהם מוגדרים במקום גשמי, אורך ורוחב ומשקל, משא"כ העולם הרי באמת אין לו שום מציאות כו'. ולכן צריך להמשיך האמת בעולם, שזהו"ע ואמת הוי' לעולם⁵⁶. וזהו כל ענין מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות⁵⁷, לברר את נה"ב והגוף וחלקו בעולם כו'⁵⁸, ואין צריך לזה עבודה ויגיעה גדולה, אלא מספיק אצבע קטנה כו'⁵⁹, ועי"ז מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות⁶⁰, ועד שפועלים המעמד ומצב דלעת"ל, שאז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעברו שכס אחד⁶¹, והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך⁶² (וכפי שכבר ה' לעולמים⁶³), שהמלכים יהיו מאושרים מזה שיש להם אפשרות לשמש את בני כו'⁶⁴.

(55) אוה"ת שם תת, ב.

(56) תהלים קיז, ב.

(57) תניא רפ"ז.

(58) ראה שם (מח, ב).

(59) ראה קה"ר בתחלתו. וש"נ.

(60) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(61) צפני"ג, ט. רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(62) ישע"י מט, כג.

(63) ראה זבחים יט, רע"א. לקו"ש חכ"ד

ע' 175.

(64) חסר הסיום (המור"כ).

(46) ראה אוה"ת שם תתא, ב.

(47) ואתחנן ד, לט.

(48) תניא ספ"ג.

(49) ראה זהר פרשתנו קלט, סע"א. תניא

ספ"ג.

(50) זח"ג ב, א.

(51) תניא אגה"ת פ"ד. ובכ"מ.

(52) ע"פ תרומה כו, כח. וראה זח"ב קעה,

ב. לקו"ת שה"ש יג, סע"א ואילך.

(53) ב"ר פס"ג, ח.

(54) משנה שבועות כט, א.

זל"ז בשרשם, שלכן שוים באותיותיהם, שכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה והתגלות האור והחיות כו".

וממשיך לבאר¹⁰, שהסגול יש בו ב' נקודות זו אצל זו ואחת תחתיהן. ונקודה זו התחתונה היא בחי' הביטול, שלכן עומדת למטה מהאות. וביטול זה מהפך ומעלה את שתי הנקודות כו'. והענין בזה, ששתי הנקודות שלמעלה מורה על תהו, שבו יש רק ב' קוין¹¹, וימלוך וימת¹², וימלוך הו"ע הריבוי וההתפשטות שמצד החסד, וימת הו"ע הצמצום וגבורה. והעלאת שתי נקודות אלו ע"י הנקודה השלישית הו"ע בירור התהו ע"י התיקון, שבו יש ג' קוין, דוגמת ג' הנקודות דסגול. וכן הוא בענין והייתם לי סגולה מכל העמים (שסגולה הוא מלשון סגול), ששתי הנקודות קאי על בחי' עשו וישמעאל, שעיר וחותרו¹³ (ששרשם מתהו), שהם בחי' חו"ג דלעו"ז, ישמעאל הו"ע ריבוי ההתפשטות שמצד החסד (אלא שזהו בחי' החסד כפי שהוא בנפילה גמורה, כמ"ש¹⁴ על כל פני כל אחיו נפל), שלכן לא הי' יכול לקבל הציווי דלא תנאף¹⁵, ועשו הו"ע הצמצום וגבורה, שזהו"ע על חרבך תחיי¹⁶, שכל המציאות והחיות שלו הוא ע"י החרב כו'. וב' נקודות אלו דעשו וישמעאל כוללים את כל שבעים האומות¹⁷ (וזהו שמצינו בזהר¹⁸ שיש גלותא דאדום וגלותא דישמעאל, אע"פ שהיו עוד גליות, לפי שאדום וישמעאל הם כללות כולם). והנקודה שלמטה הו"ע הביטול שבישראל, שעל ידו מבררים ומהפכים ב' הנקודות דחו"ג הנ"ל שיתעלו לקדושה.

ג) וביאור הענין, דהנה כתיב¹⁹ כי אתם המעט מכל העמים, שאפילו לגבי אוה"ע הם בבחי' מעט, והיינו, שלא זו בלבד שהם ממעטים עצמם אף שנשפע להם רוב השפעה, אלא שהם בבחי' ביטול אפילו לגבי אוה"ע. וכביאור כ"ק אדמו"ר הזקן²⁰ בפירוש הכתוב²¹ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שזהו אפילו לגבי אוה"ע.

זה מוסיף על בני קטורה שלפנ"ז³⁹, אמנם מ"ש ואלה תולדות יצחק, ופרש"י יעקב ועשו האמורים בפרשה, איך שייך לומר שיעקב מוסיף על ישמעאל. ולהעיר, שבשמו"ר ר"פ משפטים³⁶ (ששם הובא הכלל בכל מקום שכתוב ואלה מוסיף על הראשונים) מפרש מ"ש ואלה תולדות יצחק, שמוסיף על הראשונים, על מ"ש למעלה הימנו בני ישמעאל, שלכך נאמר תולדת יצחק חסר, להוציא יעקב מכלל הרשעים, והיינו שההוספה היא רק לגבי עשו, ולא לגבי יעקב. אבל אי אפשר לומר כן בפירוש רש"י שמפרש בפשוטו של מקרא דקאי על יעקב ועשו האמורים בפרשה, והיינו, שלא זו בלבד שכולל גם את יעקב, אלא אדרבה, שמקדים את יעקב לעשו (אף שמדבר אודות תולדות יצחק, ועשו נולד ראשון), ומזה מובן שיעקב הוא העיקר גם לגבי הענין דואלה מוסיף על הראשונות. ואינו מובן, איך שייך לומר שיעקב מוסיף על ישמעאל. ומבואר בזה, ע"פ מארז"ל⁴⁰ לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו', דכשם שהוצרך תחלה לצאת ישמעאל כדי שיצא יצחק מבורר, כך הוצרך תחלה לצאת עשו כדי שיצא יעקב מבורר כו'. אבל עפ"ז, הוספה זו (שגם מיצחק יצא עשו כדי שיצא יעקב נקי) אינה מעליותא, ולא יוצדק על זה ואלה מוסיף, שהוא קצת לגנאי (אף שמסיים בשבח, שיצא הזוהמא, כדי שיצא יעקב נקי).

אך הענין הוא, כפי שמבאר באוה"ת³⁹, שנראה יותר כמו שפי' בזה הרב החסיד ר' נחום ז"ל (מטשערנאָביל) בס' מאור עינים⁴¹ בענין ואלה תולדות, הוא"ו מוסיף, היינו שמוסיף ומרחיב גבול הקדושה ע"י הוצאות ובירור הניצוצות הקדושות מן הקליפה ומעלה אותן להכלל בקדושה. וזהו ואלה תולדות כו' יעקב ועשו האמורים בפרשה, דהיינו שע"י יעקב הוא מברר גם את בחי' עשו ומעלה ממנו ניצוצי הקדושה. ועפ"ז יש לפרש גם ענין ואלה מוסיף על הראשונות, שמוסיף על תולדות ישמעאל, שיעקב מברר גם את בחי' ישמעאל, והיינו, לפי שרק יעקב (בחיר שבאבות⁴²) מטתו שלמה⁴³, ועליו נאמר⁴⁴ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, חרון אף של עולם⁴⁵, לפעול שם הבירור כו', ועד שבירר גם את עשו וישמעאל, וכנ"ל שהבירור דעשו וישמעאל (שכולל את הבירור דכל שבעים האומות) הוא כללות בירור ב' הנקודות חו"ג, ע"י הנקודה התחתונה דסגול, שהו"ע הביטול כו', ועד שמתעלית לנקודה דסגולתא שלמעלה משניהם.

(39) שם, ב. שעה"פ להאריז"ל פרשתנו כו, כה.
 (40) פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. ספרי פסחים וספרי שם.
 (41) ריש פרשתנו.
 (42) ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמז, ב.
 (43) ויק"ר שם. פרש"י וחי מז, לא. וראה
 (44) ר"פ ויצא.
 (45) פרש"י ס"פ נח.

(9) שער היחוד והאמונה פי"ב בהגהה.
 (10) אוה"ת שם יג, א.
 (11) ראה תו"א וישלח כד, ד. ובכ"מ.
 (12) לשון הכתוב — וישלח לו, לב ואילך. וראה עץ חיים שער הכללים פ"א.
 (13) פיוט "ישראל נושע בה" בסליחות.
 (14) ס"פ חיי שרה.
 (15) יתרו כ, יג. וראה זח"ג קצב, סע"א ואילך.
 (16) פרשתנו כו, מ. וראה זהר שם.
 (17) ראה זח"ג רכו, ב ובנצו"א שם. ספר הערכים חב"ד ערך אוה"ע ס"יב (ע' שכזח). וש"נ.
 (18) ח"ג ריח, סע"ב ואילך — ברע"מ.
 (19) ואתחנן ז, ז. וראה חולין פט, א.
 (20) מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' נא.
 (21) בהעלותך יב, ג.

והיינו, שאף שיודע שהוא עם חכם ונבון²², והיא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים²², ויודע שאתה בחרתנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות²³, וכיון שהמרומם אותם הוא הקב"ה, הרי זו רוממות אמיתית, אעפ"כ, הרי הוא "מעט" לגבי העמים. ויובן ע"פ המבואר²⁴ בענין והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שענין זה בא ע"י שהתבונן שכל עניני מעלותיו אשר בהם הוא גבוה במעלה ומדרגה מכל אדם, הרי זה מה שניתן לו מלמעלה, ואילו היו נותנים כחות אלו לאדם אחר, ה' מגלה את הכחות באופן נעלה יותר. והסברה זו שייכת אפילו לגבי אוה"ע, ומטעם זה ה' משה עניו אפילו לגבי אוה"ע. ולהעיר גם מב' הגירסאות במארז"ל²⁵ הוי שפל רוח כו', בפני כל אדם (בלי ה"א), או בפני כל האדם (בתוספת ה"א), שבמקומות שמבארים טעם הביטול ששייך גם לגבי אוה"ע, אומרים כל האדם (בתוספת ה"א), שקאי גם על אוה"ע²⁶, אבל במקומות שמבארים הטעם על הביטול ששייך רק לגבי בני" [וכמו הביאור שבתניא פרק לב, דמי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורם באלקים חיים, בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה, שזהו מצד שורש נפשם בהוי' אחד, שזהו"ע ששייך בישראל דוקא], מדייקים לומר כל אדם (בלי ה"א), דקאי על בני" דוקא, אתם קרוים אדם²⁷, ע"ש אדמה לעליון²⁸. וזהו שנאמר והאיש משה עניו מאד מכל האדם (בתוספת ה"א) אשר ע"פ האדמה, כי אצלו ה' הביטול הנ"ל ששייך אפילו לגבי אוה"ע. ועד"ז הוא גם הביטול דאתם המעט מכל העמים.

וע"י הביטול שבישראל, שהם מעט מכל העמים, מבררים ישראל את כל העמים, בדוגמת המבואר לעיל בענין תמונת אות סגול, שיש בו ב' נקודות זו אצל זו ואחת תחתיהן, שמגבהת את שתי הנקודות שעלי'. והיינו, שיש כאן שני ענינים הפכיים, שמחד גיסא, הנקודה התחתונה היא למטה משני הנקודות, ולאידך גיסא, הרי היא מגבהת את שני הנקודות. וכמשל הידוע²⁹ מכלי ההגבהה הנקרא "ליווער", שבכדי להגבי' איזה דבר בשלימות, צריך להגביהו מתחתיתו.

ויעוד זאת, שלאחרי שהנקודה התחתונה דסגול"ל מגבהת את שני הנקודות שעלי', אזי מתהפכת להיות ע"ג שתי הנקודות, ונק'

(22) ואתחנן ד, ו.

(23) נוסח תפלת יו"ט.

(24) ראה לקו"ש ח"ג ע' 30 ואילך. וש"נ.

(25) אבות פ"ד מ"י. וראה לקו"ש ח"ד ע'.

(26) תוד"ה ואין — יבמות סא, א.

(27) יבמות שם.

(28) ראה של"ה ג, רע"א. ובכ"מ.

(29) תו"א בראשית ד, א.

(22) ואתחנן ד, ו.

(23) נוסח תפלת יו"ט.

(24) ראה לקו"ש ח"ג ע' 30 ואילך. וש"נ.

(25) אבות פ"ד מ"י. וראה לקו"ש ח"ד ע'.

(26) תו"א בראשית ד, א.

(27) יבמות שם.

(28) ראה של"ה ג, רע"א. ובכ"מ.

(29) תו"א בראשית ד, א.

סגולתא (כנ"ל ששני שמות שאותיותיהם שוים יש להם שייכות בתוכנם), שהוא טעם הנגינה שהו"ע התענוג³⁰, ואז היא למעלה משתי הנקודות [וע"ד המבואר³¹ בענין נקודת חיריק, שהיא תחת האות, וע"י העבודה נעשית נקודת חולם, שהיא נקודה שלמעלה מן האות. וכך נעשה כאן מסגול סגולתא. אמנם שם הוא ע"י העבודה עם עצמו (ולכן הוא נקודה אחת), משא"כ כאן הוא ע"י העבודה עם עשו וישמעאל (ולכן ה"ה ג' נקודות)]. וזהו והייתם לי סגולה מכל העמים, שע"י בירור כל העמים שמרומז בסגול"ל, נעשים בני" בבכחי' סגולתא כו'. וגם בענין זה יש שני הפכים, שמחד גיסא, הם סגולה (מובחרים) מכל העמים, ולאידך גיסא, הרי זה גופא נעשה ע"י שמבררים את כל העמים, שמזה מובן גם העילוי והשכר של כל העמים, שהרי אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי'³², על איזה דבר שעושה, ועאכו"כ על זה שעל ידם נעשים ישראל סגולה כו'.

ד) וענין זה קשור עם כללות הענין דמחר חדש, שהו"ע מולד הלבנה, שעל זה אמרו ישראל מונין ללבנה³³, והם עתידים להתחדש כמותה³⁴. וביאור המעלה שבזה, דהנה, החילוק בין שמש לירח הוא, שהשמש אין בו שינויים, אָדער גאָר אָדער גאָרניט, זריחה או שקיעה, יום או לילה, משא"כ הלבנה, שבתחלה ישנו מולד הלבנה שהוא בכחי' נקודה בלבד, ועוד לפני"ז ישנו ההעלם לגמרי, שהו"ע כי יפקד, ועי"ז נעשה אח"כ מולד הלבנה, ובאופן שעולה מדרגא לדרגא, ועד לקיימא סיהרא באשלמותא³⁵. ועד"ז הוא גם בישראל, שיש בהם כמה דרגות ועליות, וכנ"ל דבתחלה ישנה הנקודה שלמטה מב' הנקודות, ולאח"ז מתעלה למעלה מב' הנקודות.

ה) ויש לקשר זה גם עם מ"ש בהתחלת פרשת השבוע ואלה תולדות יצחק. דהנה, לכאורה צריך להבין מ"ש ואלה בוא"ו, הרי בכל מקום שכתוב ואלה מוסיף על הראשונים³⁶, ואיך יוסיף על תולדות ישמעאל האמורים למעלה³⁷. דבשלמא מ"ש למעלה ואלה תולדות ישמעאל³⁸, הרי

(30) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(31) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(32) ובכ"מ.

(33) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(34) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(35) ובכ"מ.

(36) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(37) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(38) ובכ"מ.

(30) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(31) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(32) ובכ"מ.

(33) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(34) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(35) ובכ"מ.

(36) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(37) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(38) ובכ"מ.

(36) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(37) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(38) ובכ"מ.

(39) ראה לקו"ת אמור לו, ב. שה"ש א, ג.

(40) ראה תו"א מג"א בהוספות קיח, ב.

(41) ובכ"מ.